

Norsk Folkeblad

No. 3.

Udkommer hver Lørdag.

Christiania den 18 Januar 1868.

48 Skil. fjerdingaarlig.

3 die Marg.

Indhold:

Berte Kanute Aarflot (med Afbildning). — Om Forslaget til en ny Foreningsakt. — Modellsalen i München (med Afbildning). — Bernardo-Kanalen (med Afbildning). — De sidste Begivenheder. — Christiania. — Nyheder. — Lidt af hvert. — Saadskavnet i Stavanger. — Fra Centralforeningen.

Berte Kanute Aarflot.

Vor Literatur kan ikke opvise mange norske Forfatterinder, og neppe mere end en, der levede og døde som almindelig Bondesone, navnlig Berte Kanute Aarflot. Hvad der gjør hende til en mærkelig Personlighed, er ikke hendes Skrifers store Betydning eller geniale Indhold; det er i sig selv en Mærkelighed stor nok, at en ung Bondepige i en affidesliggende Bygd optræder som Forfatterinde og fortsætter dermed som gift Bondesone, der stiller med Hus og Gaard. Lad være, at den hele Forfattervirksomhed næsten udelukkende dreiede sig om smaa, religiøse Skrifter, det bliver dog noget Gneftaaende, at Saadant fler eller er fleet. Og paa den anden Side er det interessant at se, at hendes Forfatterkab ikke saameget skyldes nogen udvortes Tilfældighed, men meget mere viser sig at være en nedarvet Mandretning, hvis Spor kan forfølges gennem Slægtled efter Slægtled af denne Bondesonefamilie, i henved et helt Aarhundrede, og endnu lever og virker i vore Dage.

Berte Kanute Aarflot var Datter af Gaardbruger og Lensmand Syvert Knudsen Aarflot og Hustru Gunhild Rasmusdatter og blev født den 3 Januar 1795 i Volden i Søndmør. Hendes Fader havde i sin Tid vaakt den bekjendte Hans Strøms Opmærksomhed paa Grund af sin sjeldne Begavelse; Frugterne udeblev ikke, thi det blev et Særkende for Syvert Aarflot, at han paa mange Maader søgte at vække og nære Lyften hos Bønderne til almindelig Dannelse og gode Kundskaber. Saaledes oprettede han ikke alene en god Almue-Bogsamling, men anlagde ogsaa i Aaret 1780 et lidet Bogtrykkeri paa sin Gaard — et paa den Tid mærkeligt Foretagende. Ved en aandsbefuldt Ven, der paa Grund af sine matematiske Talenter blev ansat ved Opmaalingskontoret i Rjøbenhavn, fik Aarflot sin Bogsamling betydeligt udvidet, idet den fornyedes med videnskabelige Bøger, til dels endog i det islandske Sprog. Efterhaanden tilegnede Almuen sig mer end almindelig Sands for boglige Sysler, og ikke saa Bønder viste sig senere at være blevne slinke Matematikere, og vel bevandrede i Historie, Astronomi og Naturvidenskab. Men i færegen Grad har Aarflotslægten taget

denne Sands for Dplysningens Udbredelse i Arv. Et Bogtrykkeri og Udgivelse af Tidskrifter, Aviser, religiøse Bøger, statsøkonomiske og naturvidenskabelige Skrifter er gaaet i Arv fra Fader til Søn og Sønnesøn, og en saadan Virksomhed fortsattes endnu paa Fædrengaarden Effæt. For den Fremmede, der besøger denne Bygd, er det en stor Overraskelse haade at se en Avispresse paa en Bondegaard, og derhos at finde saapas almindelig udbredt Dannelse blandt Bygdens Almue.

At Berte Aarflot i et saadant Hjem maatte føle Trang og faa Anledning til at lægge sin færegne Begavelse for Dagen, falder saa naturligt; og at hendes Forfattervirksomhed især blev religiøs, forklæres ligetil af vor Almues hele aandelige Retning. Allerede som ung Pige viste Berte Aarflot en stor Lethed i at forfatte Vers eller „aandelige Sange,“ og disse udmærkede sig i ikke ringe Grad ved et let og højeligt Sprog, en jævn Klarhed i Udtrykket, og en from, barnlig Tone. De bleve snart kjendte i Bygden og levede paa Almues Læber. En Samling af Sange havde hun i al Hemmelighed nedtegnet for sig selv, og da Faderen laa paa sit Dødsleje, fik Bertes Søster ved et Tilfælde Leilighed til at vise ham dem; efter at have gennemlæst Sangene, ordnede han

dem, skrev derpaa som Titel: „En gudelskende Sjæls opbyggelige Sange“ og leverede dem til sin Søn, der ligeledes drev Bogtrykkeriet, med den Betsed, at han maatte trykke dem.

Da Berte i sit 22de Aar var bleven gift med Gaardbruger Amund Knudsen, indtraadte en liden Stands i hendes Forfattervirksomhed; men senere hen tog hun atter ivrigt fat derpaa, skrev flere Samlinger af opbyggelige Sange, religiøse Breve og lignende Skrifter, der vakte Almues Bisald i saa høi Grad, at de fleste Samlinger maatte trykkes i 4, 5 indtil 6 Dplag, og gik op til mange Tusinde Exemplarer. De ere endnu almindelig udbredte langs hele Vestkysten, og ere, i Modsetning til saamange andre religiøse Almueskrifter en sund og god Læsning. Alle hendes Skrifter have nemlig noget besynderligt for den almene Mand tiltalende, aabent og fromt ved sig; det saa hyppigt forekommende Misbrug af og Overlæselse med alleslags Bibelfæder, der kun staa der for at udbramme Fors. Bibelfundskaber, mærkes Intet til hos Berte Aarflot. Hendes Sange røber den jævne, sundttænkende, fromme Bondesone, hvem hendes Medmennekers Sjælepleje var en Trang og et medfødt Kald. Det stille, fromme Liv hun førte, var uden større Begivenheder og afgiver kun ringe Stof til en Levnetsbeskrivelse. Hun forblev til sin Død paa sin Fædrengaard, og øvede saavel ved sine Smaaskrifter som ved sin personlige Omgang en stor Indflydelse paa sine Sambygginger. Hun var kjendt og elsket af den hele Bygd, og da Budskabet om hendes Død den 20 Oktober 1859 naaede ud blandt Folket, var Sorgen almindelig; thi Enhver følte Tabet. Da hun stedes til Jorden, viste ogsaa det talrige Ligsfølge, i hvilken høi Grad hun havde forstaaet at vinde Befolkningens Hjerte.

Hendes Gjerning var ikke afsluttet ved hendes Død, thi hendes Mand lever og virker endnu gennem hendes Skrifter, som den Dag idag høre til de mest søgte blandt vor Almue. Og Familien Aarflots Forfattervirksomhed og gavnlige Indflydelse paa den hele Bygds Dannelse og Dplysning var heller ikke afsluttet med hendes Død; haade hendes egne Søner og hendes Broder sønner vedblive at virke i det arvtagne Spor og hævde med Ære den Betydning og Agtelse, som Familien fremdeles under i sin Hjembygd.

For den store Almenhed gaar en saadan from Kvinde stille Birken maaste ubemærket hen, men for den lille Kreds, hun viede sin Gjerning, vil hun stedse være til stor Betegnelse. Og saa være da disse Linjer helliget hendes kjære Minde!

Berte Kanute Aarflot.

Om Forslaget til en ny Foreningsakt.

Af V. Duncker.

I.

Hvad der først drager Opmærksomheden til sig ved Unionskomiteens Forslag, er den Omstændighed, at det, som foreslaaes, er en hel og fuldstændig Unionsakt, der ikke slutter sig som Tillæg til eller Forandring i den i 1815 mellem Rigerne oprettede Foreningsakt, men afløser denne og træder i dens Sted paa en saadan Maade, at den oprindelige Rigsakt hverken omtales eller nævnes, ikke engang ved at erklæres ophævet, medmindre man vil have det i Forslagets § 71 i en Mellemsetning indeholdte Udsagn, at Foreningsakten „indeholder alle Bestemmelser angaaende de forenede Rigers unionelle Forhold“, anseet som en Ophævelse af den ældre Rigsakt.

Det selv samme var Tilfældet med den forrige Unionskomiteens Forslag fra 1844, hvilket den ny Komite i denne som i adskillige andre Henseender har benyttet som Forbillede. Det er saaledes gaaet til paa ganske naturlig Maade og viser kun, at ingen af disse Unionskomiteer have havt noget tilovers for den gamle Rigsakt af 6 Aug. 1815 eller ment, at der var noget tabt ved, at den forsvandt af Rigerne statsretlige Akters Række.

For et andet statsretligt Dokument fra en endnu tidligere Tid har man dog fra svensk Side havt større Værdighed, uagtet ogsaa det af Komiteen i 1844 var behandlet paa samme Maade som Rigsakten af 1815. Vi sigte til den svenske Successionsordning af 26 Sept. 1810, hvorved Arvefølgen til Sveriges Throne overdroges til Prindsen af Pontecorvos St. Da den svenske Justitsminister den 9 April 1861 i kombineret Statsraad foretog de svenske Stænders Skrivelse af 2 April 1860, som har været, er og vedbliver at være Grundvolden for de svenske Fordringer paa Omdannelse af Unionsforholdet, og han ved denne Lejlighed forklarede for Hans Majestæt, at det svenske Statsraad havde ladet den ældre Unionskomiteens Forslag af 1844 saavel som den norske Regjerings derover til Kongen afgivne Betænkning indtil da henligge uden Behandling og Foredrag, angav han blandt Marjagerne til, at det svenske Statsraad saaledes paa egen Haand havde forfattet og henlagt Unionskomiteens Udkast, ogsaa den Omstændighed, at der i Udkastet havde været indtaget en fuldstændig Successionsordning, hvorved Successionsordningen af 26 Sept. 1810, som Ministeren kalder en Kontrakt mellem „Folkene“ og Dynastiets Stamfader, ophævedes for at erstatte af Bestemmelser, hvor Stamfaderen ikke engang fandtes nævnt.

Vi ere i Hovedsagen enige med den svenske Minister. Men hvad begge Unionskomiteers Forhold i denne Henseende angaar, saa har det dog ikke oversees, at Marjagerne til den af den ældre Unionskomitee brugte Fremgangsmaade var den fuldkomne loyale Bestræbelse, hvori dengang Komiteens svenske Medlemmer havde forenet sig med de norske, for at opretholde, og i Form som i Realitet gennemføre den fuldkomne Sideordnethed og Ligeberettigelse mellem Rigerne, som den svenske Regjering aldrig har villet anerkjende, og som den nuværende Unionskomite vel anerkjender i Ord, men som vi snart skulle vise, fornægter i Gjerning. Successionsordningen af 26 September 1810 er nemlig et rent svensk Dokument, oprettet mellem Sveriges Rige og Prindsen af Pontecorvo, og Norge er naturligvis ikke deri nævnt. Det var denne Bestaffenhed ved den Statsakt, som den svenske Minister kalder en Kontrakt mellem „Folkene“ og Dynastiets Stamfader, der gjorde, at den ældre Unionskomite istedetfor hin Akt, hvori vel Dynastiets Stamfader, men kun det ene af Folkene nævntes, havde troet at burde sætte nye Bestemmelser, hvor begge Folk nævntes, men hvor som Følge heraf hverken Dynastiets Stamfader eller den Handling, hvorved denne var bleven valgt af det ene Rige uden da tillige at vælges af det andet, kunde finde Plads. Fejlen ved Successionsordningen af 1810 som Del af den unionelle Ret var den, at den ikke nævnte Norge og Fejlen ved den af den første Unionskomite foreslaaede Rigsakt var i denne Henseende, at den ikke nævnte Dynastiets Stamfader saalidt som den Statsakt, hvorved Prindsen af

Pontecorvo var valgt til Sveriges Kronprinds. Hvilket af disse Hensyn, der var det vigtigste, derom kunne Meningerne være forskellige, men vi for vort Vedkommende formene, at begge ere lige vigtige, men at hvad her maa gjøre Udslaget, er den Betragtning, at der bør ske Sandheden og Historien Tyldest, og at i Særdeleshed Statsakter af Indhold og Udstrækning som Unionsakten, ikke bør fornægtes sin Fortid eller søge at bringe den i Forglemmelse, men tværtimod altid bør bære rent og ufordægtigt Vidnesbyrd lige saavel om, hvorfra de forskellige Bestemmelser ere komne, som om hvor de sigte hen.

Vi kunne godt forstaae at man i Sverige nu ikke har samme Sympathi for Rigsakten af 6 Aug. 1815 som for Successionsordningen af 26 Sept. 1810, men finder, at vel den Første, men ingenlunde den Sidste uden Støde kan forsvinde fra Rækken af de Statsakter, hvorpaa Rigerne offentlige Ret hviler. Men vi formene, at man fra norsk Side har fuldt saa vægtige Grunde til at holde paa, at Rigsakten af 1815 ikke skal udsettes af de om den unionelle Ret gjældende Aktstykkers Tal, som man fra svensk Side har til at forlange det samme om Successionsordningen af 1810. Rigsakten af 1815 figer i sin Intimation, at Foreningen er tilvejebragt „ej ved Vaaben, men ved fri Overbevisning“. Det kongelige Budskab af 12 April 1815, hvorpaa den er grundet, forkynder for Sveriges Rigsdag, at Foreningen havde givet de tvende Folk „fuldkommen Jevnlighed uden Hensyn til deres Folkemængde eller til Landenes Produktion“, og at Kongen havde erkjendt „Grundfætningen om en fuldkommen Jevnlighed mellem Rigerne ved alle de Spørgsmaal, som angaar deres fælles Styrelse.“ — De svenske Stænders Konstitutions-Utkast af Rigsdagen bifaldte Indstilling af 25 April 1815 indeholder, at Utkastet anseer „Erkjendelsen af en fuldkommen Jevnlighed imellem begge Riger“ for en naturlig Følge af Rigerne Forening, og samme Utkast figer i sin senere Indstilling af 10 Maj, at „Rikens Stænder hafva erkändt en fullkomlig jämnlighet hägge Rikena emellan“.

Saaledes lyde de Aktstykker, paa hvis Gyldighed og Forbliven i Kraft som Grundvold for Foreningen trods de delvise Forandringer, som maatte gjøres i dens enkelte Betingelser, det synes os, at der fra norsk Side aldrig kan gives Afkald, allermindst saalange Sverige gennem selve de Forhandlinger, hvorigjennem Foreningsvilkårene frdres forandrede, nægter Norges Ligeberettigelse udenfor de enkelte Tilfælde, paa hvilke den med uimodsigelige Ord er anvendt i Rigsakten.

Det turde vel ogsaa være muligt, at dersom Norges fulde Ligeberettigelse uden Hensyn til Folkemængde og Produktion i Udkastet fra 1844 ikke havde været saa fuldstændig ikke alene anerkjendt som Grundfætning, men gennemført i enhver endog den mindste Enkeltighed, saa vilde de norske Medlemmer af den ældre Unionskomite ikke have samtykket i at lade Rigsakten af 1815 forsvinde af de gjældende Unionsdokumenters Tal.

Man vil vel sige, at Tingen ikke er af nogen Betydning, da Rigsakten af 1815 og dens Tilblivelseshistorie lige godt kan paaberaabes og beholder al sin bevisende Kraft, selv om den ikke længer er gjældende som Unionsakt, og dette vilde under andre Omstændigheder være sandt. Men Norge som det mindre og desuden i enhver Henseende, der her faaer Indflydelse, mindre heldigt stillede Land, har vanskeligt nok for at værges sin Plads i Unionen endog i Kraft af de gjældende Love. Paaberaabelsen af Love, som ikke mere have Gyldighed, vilde man i Sverige kun lidet agte paa, og der er visse ingen Tvivl om, at naar først den nu gjældende Rigsakt var ombyttet med en anden, saa vilde de svenske Statsmænd til de norske, der paaberaabte sig den affastede Rigsakt med de dertil hørende Aktstykker, give det samme Svar som de norske Statsmænd give de svenske, naar disse paaberaabte sig Kielstraktaten som gjældende Foreningsakt.

Man vil ogsaa sige, at da Rigerne „indbyrdes Jevnlighed og sideordnede Stilling“ udtrykkelig er anerkjendt i Udkastets § 1, saa er hermed sagt alt hvad der kan siges, og indrømmet alt, hvad der vilde kunne bevises ved Rigsakten af 1815. Men dette er saa langt fra at være Tilfælde, at tværtimod Udkastets hele § 1 omtrent

er betydningsløs. Der er nemlig ikke alene udeladt det Ord „fuldkommen“ foran Ligeberettigelse, hvorved dennes Indskrænkning til kun at gjælde i enkelte Tilfælde bliver mindre umulig, men der er ogsaa tilføjet de Ord „saaledes som denne Foreningsakt nærmere bestemmer“, hvorfra flyder, at Norge ikke kan bruge denne Bestemmelse til at beviser nogen Ligeberettigelse med Sverige udenfor de Tilfælde og udenfor det Omraade, i hvilke dets Ligeberettigelse er gennemført ved Unionsaktens specielle Forrifter, og at det i Særdeleshed ikke i Udkastets § 1 vilde faae Hjemmel til at fordre, at naar Fællesskabet mellem Rigerne skulde udvides, saa maatte Jevnligheden og Ligeberettigheden uden Hensyn til Folkemængde og Landenes Produktion ogsaa udvides til de samme Gjenstande, til hvilke Fællesskabet udstræktes. At det virkelig er den rette og eneste Hensigt med Tilføjelsen af de Ord: „saaledes som denne Foreningsakt nærmere bestemmer“ at fastsætte eller forklare, at selve § 1 ikke giver Norge nogen anden eller videre udstrakt Ligeberettigelse med Sverige end den, som Unionsaktens følgende specielle Forrifter maatte hjemle, derom kan man let overbevise sig ved at foreslaae for de Svenske at udelade de tilføiede Ord, i deres Sted optage det kongelige Budskabs og Konstitutionsudskottets „fuldkommen“ og derved give § 1 sit Indhold i fuld Almindelighed. Det vil da vise sig, hvad der er alle Vedkommende vel bekjendt, at den tilføiede Slutningsfætning for de svenske Statsmænd er den vigtigste Del af Paragrafen, medens den foregaaende Hovedfætning er det for Normændene.

Da Foreningen med Sverige i 1814 var besluttet, indtraadte som Følge deraf Nødvendigheden af store og gennemgribende Forandringer og Tillæg til Norges bestaaende Grundlov. Men det faldt Ingen ind at lade den sporløst forsvinde. Den reviderede Grundlov fik ved Stortingets Beslutning af 4 Novbr. den Titel, som den fremdeles bærer af „Kongeriget Norges Grundlov, given i Rigsforsamlingen paa Eidsvold den 17 Mai 1814 og nu i Anledning af Norges og Sveriges Rigers Forening, bestemt i Norges overordentlige Storting i Christiania og antagen den 4 Nov. 1814.“

Paa samme Maade forholdt Danmarks Rigsdag sig i 1866, idet den kaldte den nye Grundlov „Danmarks Riges gennemseete Grundlov af 5 Juni 1849.“

Vistnok er den foreslaaede nye Rigsakt efter sit Indhold lidet skiftet til at kaldes Rigerne reviderede Rigsakt af 6 Aug. 1815, men dette kan neppe tjene til dens Ubefaling, og i alt Fald maatte man desuagtet, naar man havde villet, kunne have indrettet sig saaledes, at det lidet af den gamle Rigsakt, som ikke er forandret eller ophævet, fremdeles kunde være bibeholdt som gjældende.

Komiteen sees selv at have følt, at det vilde blive en uventet Overraskelse at see en hel ny Rigsakt udgaae af dens Overvejelser. Skjønt de officielle Forhandlinger vare angat fra at hjemle en saadan Forudsætning, hedde det dog fra først af i Norge altid underhaanden, at den Revision, man forlangte, ikke skulde blive af Betydning, og at Hovedsagen egentlig kun var at fæste Norge Aerkjendelse af sin Eneraadighed over sin Grundlov i alle de Anliggender, der ikke udtrykkelig vare optagne i Rigsakten, en Aerkjendelse, der efter det Passerede i Statholdersagen ikke uden at faare den svenske Nationalfølelse kunde gives uden under Form af Tillæg til eller Forandring af Rigsakten.

Som Grunde for, at den ikke har troet at kunne indskrænke sig til blot at foreslaae Forandringer i og Tillæg til den nu gjældende Unionsakt, anfører Komiteen, at selv om den havde villet indskrænke sig til det Nødvendige, hvortil den henfører nye Bestemmelser om det sammensatte Statsraads Indretning og Virkefreds, Behandlingen af de diplomatiske eller udenlandske Anliggender og Kongens Raadighed over Krigsmagten, saa vilde det ikke have syntes Komiteen passende at give de nye Regler i en Tillægslov, der maatte blive vigtigere af Indhold og hyppigere anvendt end hvad der kunde blive staaende tilbage af selve Rigsakten. Men Komiteen har desuden fundet, at den ikke kunde blive staaende herved, men at næsten alle unionelle Indretninger og Forholde maatte gjøres til Gjenstand for nye og indgribende Bestemmelser, og den har derfor fundet det nød-

vendigt at istandbringe en ny og fuldstændig Foreningsaft.

Hvorvidt Komiteen virkelig har rammet Rigerens Lære ved saaledes at foreslaae nye og gjenneingribende Bestemmelser om „næsten“ alle unionelle Anliggender, er et Spørgsmaal, der skal blive Gjenstand for vore følgende Undersøgelser. Men selv om vi forudsætte, at disse Undersøgelser falde ud til Fordel for Forlaget, saa vilde vi dog alligevel helst have saa meget af den gamle Rigsaft bevaret som bevares kunde, saa at den ikke blev helt og holdent udslettet af de gjældende Statsafters Tal. Vi indrømme, at naar alle de Forandringer og Tillæg, som Komiteen har foreslaaet, skulde gøres, saa blev det saare vanskeligt at beholde mere af den gamle Rigsafsts egentlige Text end dens to første og den 4de Paragraf, af hvilke den første lyder: „Kongeriget Norge skal være et frit, selvstændigt, udeleligt og uafhængigt Rige, forenet med Sverige under een Konge. Dets Regjeringsform er indskrænket og arvelig monarkisk.“ Dette er i det nye Udfastet ligesom det af 1844 omfattet saaledes, at Bestemmelsen nu siger alt det samme om Sverige tillige, som den gamle Bestemmelse alene siger om Norge. Det er ganske klart, at i logisk Henseende har den sidste Redaktion betydeligt Fortrin for den første, der var en Følge af, at den svenske Rigsdag, der er Forfatter af den gamle Rigsaft, havde troet det nødvendigt helt at optage i denne alle de Bestemmelser i Norges Grundlov, hvortil Kongen i sit Budskab havde henvist som indeholdende Forrifter vedkommende Foreningen, uden deri at foretage nogen som helst Forandring, ligesom Sveriges Stænder vistnok heller ikke have fundet det fornødent at betinge sig Sveriges Selvstændighed og Uafhængighed af Norge. Ved denne sin Form bærer imidlertid den gamle Rigsaft Vidnesbyrd om de Tidsumstændigheder, hvorunder den blev til, og om Sveriges Stænders Medenhed til at modtage Foreningen saadan som den hødes fra Norges Side, uden nogen som helst Betingelse, Væmpelse eller Forbehold. Den Ufuldkommenhed i Formen, der er bleven en Følge af, at alle de i Norges Grundlov indeholdte Paragrafer, hvori fandtes Bestemmelser, der vedkom Forholdet til Sverige, helt og Ord til andet bleve af Sveriges Stænder indtagne i Rigsafsts Text, denne Ufuldkommenhed er i vore Dine den største Ufuldkommenhed ved den gamle Rigsaft, og giver den en Betydning og Vigtighed, der burde gøre det umuligt at udslette den af de gjældende Udfasters Tal, førend den Tid er kommen, der som den skal komme, da den norske Grundlov, de norske Statsmagter, norsk Lov og Administration, norsk Nationalitet, det vil sige Norges Land og Folk som saadant i Modsetning til eller som forskjelligt fra Sveriges Land og Folk gaar samme Vej, som man nu vil fende Rigsafsten af 1815 og følger den til Sjøggernes Land.

Ligesom den større Formrigtighed i Henseende til Udtryksmaaden, som den nye § 1 har for den gamle, er altså dyrt kjøbt, naar for dens Skyld man ofres hele den historiske Forbindelse, saaledes kunne vi heller ikke indsee at der er noget vundet ved den foreslaaede Ombytning af Rigsafsts § 2 med de nye §§ 10 og 11, ved hvilken Ombytning de tvende Ting ere vundne, 1) at det i Forlaget udtrykkelig heder, at Ret til Thronfølgen alene tilkommer den, der er „født i lovligt ved Vielse fuldbyrdet Ægteskab,“ medens den nu gjældende Rigsaft lader sig nøie med Successionsordningens almindelige Udfagn, at Successionen er anordnet for Stamfaderens „ægte“ mandlige Livsarvinger, og 2) at Udfastet bestemmer, at en arveberettiget Prindses Fødsel skal tilkendegives ikke alene for Norges Storting og antegnes i dets Protokol, som den gamle Rigsaft, der her som ellers kun taler om Norge, foreskriver, men ogsaa for Sveriges Vedkommende behandles paa samme Maade.

Vi troe ikke, at nogen Erfaring skulde have vist, at Ordet „ægte“ i Successionsordningen ikke skulde betyde om Tvivl eller Tvist i denne Henseende, og vi ansee det heller ikke tvivlsomt, at en arveberettiget Prindses Fødsel bliver meddelt til Sveriges Rigsdag og Meddelelsen af denne behandlet paa selvsamme Maade som i Norge, eller i alt Fald kan bestemmes at skulle det, uden at Sverige hertil behøver Norges gennem ny Rigsafstbestemmelse meddelte Samtykke.

Ogsaa § 4 i den gjældende Rigsaft kunde

meget vel være bibeholdt, selv om man deri vilde gjøre de Tillæg, der findes i Udfastets § 20 og 21, hvor den for største Delen ordlydende er indtagen. Af Tillæggene, forsaavidt de skulde være nødvendige, kunde let være gjort en egen Paragraf i Udfastet.

Man kunde altsaa efter vor Mening gjerne have ladet Rigsafsts § 1, 2 og 4 forblive urørte, ligesom man har gjort med den svenske Successionsordning, af hvilken man kun har beholdt dens 1ste og 3die § uden dog derfor at lade den hele Statsaft forsvinde.

Vi komme nu til en anden Betskaffen ved den nye Form, om det nye Udfastet ligeledes har fælles med det ældre Udfastet af 1844.

Medens Rigsafsten af 1815 er en Kontrakt mellem tvende uafhængige Stater, der i og efter Kontrakten bibeholde sin Karakter som saadanne, og derfor ikke betinge sig andet af hinanden, end hvad der ligesom er nødvendigt for at opnaae Kontrakten, fælles Konge og Fællesskab i Henseende til Krig og Fred, behandler det nye Udfastet sin Gjenstand ganske som en fuldstændig Forfatningslov, gjældende for en eneste samlet Stat, der vel indrømmer de enkelte Dele en vis betinget Selvstændighed, men dog gjør dette i en saadan Form, at de enkelte Riger kun synes at bestaae ved Indrømmelser fra Enhedsstaten, medens Sandheden dog er, at Unionen kun er til i Kraft af Indrømmelser fra de enkelte Stater, hvoraf den bestaaer, og at det, hvorfra man altsaa, naar man ikke vil fornægte den historiske Sandhed, maa gaae ud, er at de enkelte Rigers Selvstændighed ikke er en Gave af Unionen, men derimod denne sidste en af begge Riger som saadanne besluttet og netop paa deres fulde Suverænitet grundet Foranstaltning, hvis Grændser af sig selv ere der, hvor Unionsafsten ophører at tale. Med andre Ord: medens det virkelige Forhold er, at de enkelte Riger hver for sig ere Hovedsagen, Udgangspunktet og det i Tanken eller Begrebet Almindelige, Overordnede, behandler Udfastet Sagen, som om Forholdet var omvendt, som om den samlede Enhedsstat var det ubetinget Givne, de enkelte Stater kun det Underordnede, Afledede, og som om det var de enkelte Stater, der havde at bevise sin Ret til selvstændigt Liv ligeoverfor Unionen, ikke omvendt Unionen, der har at bevise sin Afkomst til enhver Ret, den vil tilegne sig over de enkelte Stater, hvoraf den bestaaer.

De to Principer, som her staae mod hinanden under Skikkelse af den gamle Rigsaft, og det nye Udfastet, betragtede blot med Hensyn til sin almindelige Form, ere meget gamle, og Striden mellem dem ligesaa. Den Forskjel i Grundanskuelse, der adskiller Rigsafsten af 1815 fra Udfastene af 1844 og 1867 er i det væsentlige den samme, som har dannet Forskjellen mellem Englands Tories og Whigges, Nordamerikas Republikanere og Demokrater, og i det Hele mellem alle Tidens forskjellige politiske Partier, forsaavidt disse have været adskilte ved større og almenlydige Principer, det er: paa den ene Side Centralisationen eller Sammensamlingen i en eneste Masse, der er gennemtrængt og behersket af den fra oven styrende Enkeltvilje, hvad enten denne Enkeltvilje er en enkelt Mand eller en større eller mindre Foramlings, ved hvilken det Uensartede tvinges sammen ligesaa vel som det ensartede, og paa den anden Side Decentralisationen eller Opredholdelsen af de enkelte Deles størst mulige Uafhængighed og Selvstændighed som det vigtigste og nødvendige til Bevarelsen af det individuelle Liv og den hjemlige Kraftfylde, uden hvilken det Heles saakaldte Trivsel og Magt kun er et Blædværk.

Rigsafsten af 1815 gaar helt igennem ud fra de enkelte Riger som det Overordnede, Uafhængige, en Opfatning af Forholdet, som de svenske Stænders Konstitutionsutkast i sin af Rigsdagen tiltraadte Indstilling af 25 April 1815 bifalder ved at erklære, „at der ligger en Betsrggelse for Urofligheden af de særskilte Staters Grundlove deri, at de ikke ere afhængige af den Forening mellem to selvstændige Stater, som altid er mere tilfældig end en Nations Forening gennem sin Samfundskontrakt.“

I formel Henseende gif Udfastet af 1844 længt frem paa den modsatte Vej, medens paa den anden Side dets i Realiteten liberale Indhold var vel skiftet til at fjerne Opmærksomheden fra den brugte formelle Fremgangsmaade. Gjen-

nem 150 Paragrafer ordnede den Unionens Forholde paa saadan Maade, at Ordningen helt og holdent omfattede ogsaa hvert enkelt Riges særlige Forholde, og de enkelte Riger bleve i Formen kun bestaaende som saadanne, fordi Udfastet i § 3 foreskrev, at udenfor de fælles Anliggender „gjælder for ethvert af de forenede Riger alene dets selvstændige og særskilte Statsforfatning, Lovgivning, Retspleje, Statsforvaltning og Institutioner.“ Ligeledes hedte det i hint Udfastet, at Kongemagten i begge Riger er indskrænket (§ 4), at den rene evangelisk lutheriske Lære forbliver begge Rigers Statsreligion (§ 5) og at ingen Del af noget af Rigerne maa enten ved Salg, Gave eller paa anden saadan Maade adskilles fra samme (§ 6).

Alle disse Bestemmelser bleve udslettede ved den norske Regjerings Betænkning af 1847. Den norske Regjering havde allerede dengang indtaget det samme Standpunkt, som den fremdeles har fastholdt saavel i den i 1861 afgivne Indstilling, hvori den modsatte sig Revisionen, som i den af 1865, hvori den samtykkede i den, nemlig af Foreningen „alene er bygget paa Fællesskab med Hensyn til Konge og til Krig og Fred,“ og at dette Fællesskab ikke kan udvides uden Fare for at svække og røkke Unionen istedetfor at befæste den“. Den norske Regjering, der behandlede Udfastet af 1844 med megen Forsigtighed, gjør vistnok ingen Bemærkning om, at det rette Forhold er forrykket i Udfastet derved, at dette lader de enkelte Rigers Bevarelsen af „sin Selvstændighed, sin Lovgivning, Retspleje, Statsforvaltning og Institutioner“ i Formen være en Gave eller Indrømmelse af Foreningsafsten, og den siger kun, at disse vidtgaende Forrifter ere overflødige, fordi Foreningen efter hvad Udfastet indeholder om dens Udstrækning ikke angaar disse Gjenstande, men Kjernen af Udfættelsen bliver dog den ikke udtalte Sætning, at Foreningsafsten skal indskrænke sig til at handle om det, som Rigerne ere enige om at indlemme i Foreningen, men afholde sig fra at tale om det, som ikke deri er indlemmet, og slet ikke er undergivet Foreningsafsts Raadighed.

Det nye Udfastet har udeladt alle de her foran specielt citerede Bestemmelser i det forrige, men det kan dog ikke siges, at det er blevet indskrænket til alene at handle om Foreningen som Overenskomst mellem tvende selvstændige Stater, der have stiftet den, ikke ere oprettede af den eller hjemlede ved dens Indrømmelse. Komiteen har beholdt en Flerhed af Forrifter, som af samme Grund som de oven omtalte vare udslettede af den norske Regjering. Saaledes heder det i § 3 af det nye Udfastet: „Kongens Person og Majestæt er hellig. Han maa hverken lastes eller anklages.“

§ 8: „Kongen alene tilkommer det at beslutte i alle til Kongemagten henhørende Regjeringsanliggender, saaledes som denne Foreningsaft og Rigerens særskilte Grundlove foreskrive. Uafsaarligheden paaligger hans Raadgivere, som af ham udnævnes.“

§ 9: Hvad der i § 8 er fastsat, skal ikke være til Hinder for, at der i Overensstemmelse med dets Grundlov anordnes særskilt Regjering for saadanne indre Anliggender, som af Kongen bestemmes.“

Alle disse Sætninger ere som Unionsbestemmelser fuldkommen betydningsløse i enhver anden Henseende end den, at de ved at gaar udenfor de Unionen anviste Enemærker, og ind paa de enkelte Rigers særegne Anliggender ere skiftede til at vække Tvivl om, hvad her er Aarsag, hvad Virkning, og hvad der er Udgangspunktet, de enkelte Riger eller Unionen.

Saa vel Sveriges som Norges Grundlov foreskriver, den første i § 3, den sidste i § 5, at Kongens Person er hellig med hvad deraf følger. Saavel Sveriges som Norges Grundlov giver Kongen Ret til at beslutte i alle til Kongemagten henhørende Regjeringsanliggender, hvilket forresten ligger med en saadan Nødvendighed i selve Ting, at Sætningen ikke siger mere end hvad der allerede ligger i Ordet Konge. Men hverken Sverige eller Norge behøver Unionens enten Befaling eller Tilladelse til at have en Konge. Hvad er da Aarsagen til og Hensigten med disse Bestemmelser, imod hvilke allerede i 1847 af den norske Regjering var nedlagt Protest, og hvis Gjensoptagelse nu altsaa maa have en meget alvorlig Mening?

Paa dette Spørgsmaal svarer Komiteen ikke, at den anseer det nyttigt til at styrke Enhedsstan-

ken, at Unionen trænger saa dybt ind i ethvert af Rigeres særlige Forholde som muligt, hvilket vilde have henlagt Diskussionen did, hvor den virkelig hører hjemme, og hvorved Undersøgelsen vilde være kommen til at angaae de store, ikke de smaa Ting. Men Komiteen svarer, at den nye Foreningsakt „bør indeholde alle Bestemmelser om Rigeres unionelle Forhold, saaledes at hvert Riges Statsmagter erholde fri og udelukkende Raadighed over alle andre samme Rige vedkommende Retsregler,” en Sætning, i hvilken man, for at den skal blive fuldkommen rigtig, kun behøver at forandre Ordet „erholde” til „beholde”. „Derfor,” fortsætter Komiteen „har man medtaget ikke blot saadanne i de særlige Grundlove allerede opstillede Forskrifter, som danne ubetinget nødvendige Forudsætninger for Unionen, men ogsaa saadanne, som fra et unionelt Synspunkt ere af saamegen Interesse, at det ikke bør overlades hvert enkelt Riges Statsmagter efter eget Forholdtillidende at forandre dem i hvilken som helst Retning. Komiteen har nemlig frygtet for, at man ved at indskrænke sig til Optagelsen af den førstnævnte Art af Forskrifter vilde vække Betænkeligheder mod Antagelsen af Udskiftets § 71.”

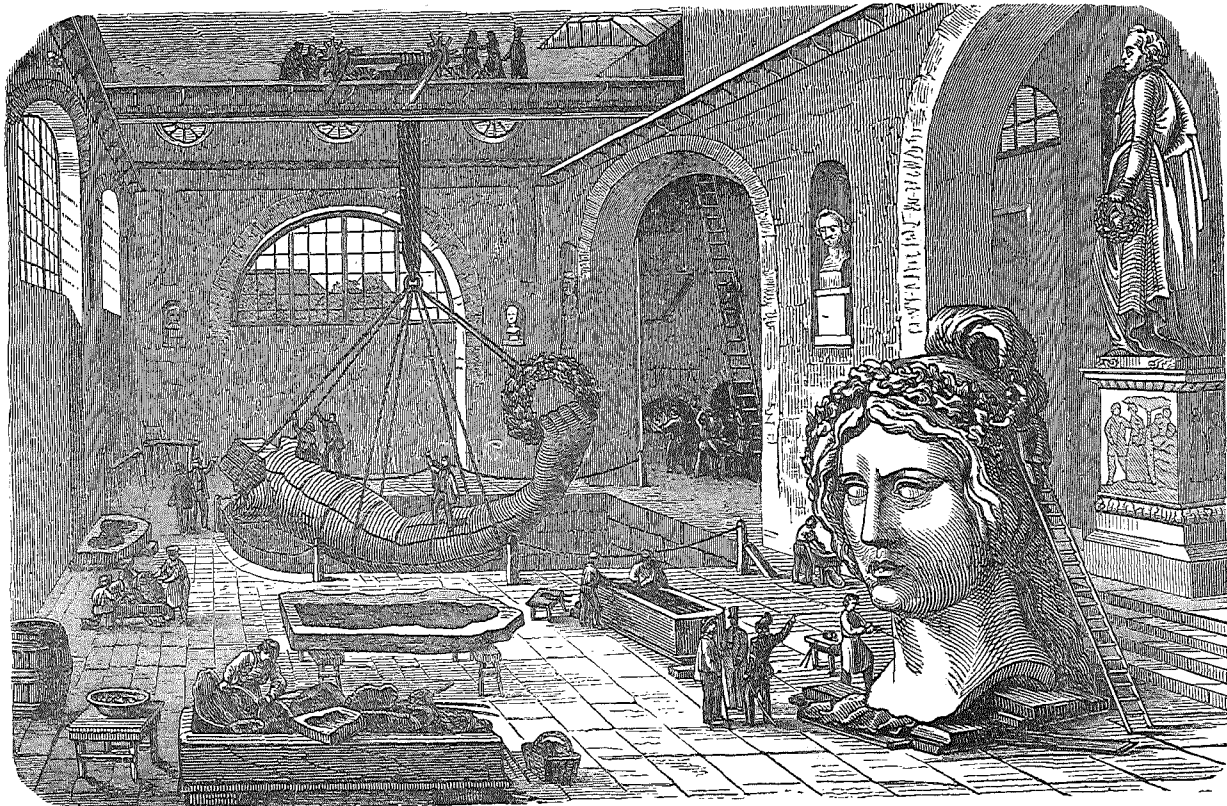
Den citerede § 71 siger i en Mellemsetning, at Foreningsakten indeholder alle Bestemmelser angaaende de forenede Rigers unionelle Forhold.

Det er altsaa denne Mellemsetning, og i denne egentlig kun det lille Ord „alle”, som Komiteen anseer for at være paa den ene Side saa vigtigt for de enkelte Riger og paa den anden Side saa uovelig for Unionen, at den troer at burde kjøbe det ved Indrømmelse til Unionen af Gjenstande, som ligge udenfor de Grændser, der ellers ere afstakne for den.

Modelsalen i München.

München, Bayerns Hovedstad, siges med Rette at være et af Mellemeuropas fornemste Stæder med Hensyn til de skønne Kunster; thi her findes storartede Samlinger af højt Værd og tillige udmærkede Skoler og Værksteder for Kunst og Industri. Af de talrige, kjempemæssige Frembringelser, som fra Tid til anden er udgaaet fra München, tør maasse Bavaria-Monumentet gjøre Fordring paa at nævnes blandt de første. Det er en Personliggjørelse af Bayern, gjengiver Landet tænkt som et menneskeligt Væsen. Ideen til dette mærkelige Kunstværk udgik fra Professor Schwanthaler, som udførte Modellen; Støbningen gik for sig under Ledelse af Stiglmayer og Miller, der begge med stort Talent udførte denne Del af Kunstværket. Og at dette ikke var nogen almindelig Støbesag, vil enhver nok saa Ukjendelig forstaa, naar det erindres, at hele Monumentet med Fod er omtrent

60 Fod højt. Paa vort Billede sees Dele af Støtten at være under Afpuksning i det kongelige Støberis Modelsal; i svære Rættinger hænger Bavaras venstre Arm, i hvis Haand er en Krands; thi vogne Mænd, der er beskæftigede hist og her paa Armen, se ganske smaa ud; selve Hovedet staar i Forgrunden, paa en høj Stige staar en Mand og pudser Støttens Haar, og ved at sammenholde hans Størrelse med det hele Hoved, faar man en rigtig Ide om Bavaras kjempemæssige Størrelse. Efter at det hele Monuments enkelte Dele var færdige, havde man endnu et vanskeligt Arbejde tilbage, nemlig det at sætte alt sammen. Det hele gik dog godt, og dertil bidrog maasse ogsaa den Omstændighed, at Støtten er hul og indvendig forsynet med Trapper; man kan saaledes spadser op i Bavaras Hoved, hvor en 30 Mennesker finde et rummeligt, skjønt ikke behageligt Hvilested, efter at have passeret det hele Legeme.

Modelsalen i München.

Bernardo-Kanalen.

Naar man erindrer, at Benedig er bygget paa over et hundrede større og mindre Smaasøer og Bunker, synes det ikke saa mærkværdigt endda, at Byen ikke har mere end en eller to Gader, der virkelig fortjene Navn af Gade, men at Færsele foregaar tilbaads gennem en uendelig Mængde Kanaler. Medens Husene i andre Byer bygges saaledes i Rækker, at de danne Gader, ere Benedigs Huse byggede rundt Bredderne eller Kanten af Søerne og danne ligesom Mure for Kanalerne. Men selv om man nok saa meget har tænkt sig nøie ind i en saadan Byes Udseende, gjør det dog desuagtet et storartet Indtryk paa enhver Fremmed, der første Gang færdes gennem Benedigs Vandgader: Den halvt bedøvende Ramlen og Larm af Vogne og Heste og Dragtjærere, der er saa eiendommeligt for store Byer, mærkes Intet til i Benedig; istedet derfor glider Gondolerne og andre Farkoster næsten lydøst frem mellem Husene stoppe foran en Gadedør eller en „Indkjørselsport” for at aflevere sin Ladning og glider saa affted stille og ligesom i Taft efter det svage Aaretag. Skal man ud i Byen, saa tilbaads;

skal man i Banken, paa Børsen, i Theatret, eller bese Malerisamlinger, Dogepalæet, Markuskirken o. s. v., saa fremdeles tilbaads. Ligesom andre Byer have Arbeidsvogne og Pragtvoerne, har Benedig Arbeidsbaade og Pragtbaade — Alt er tillempet efter Vandfærsele. Ganke uden Gader og Landforbindelser er Byen naturligvis ikke; der findes nemlig 400 Broer mellem Søerne og ligeledes kan man langs Husenes Bagfæder træffe paa nogle smaa, usle Smaagader, men de benyttes lidet; de ere ubekvemme.

En af de Vandgader eller Kanaler, der især tiltrækker sig Fremmedes Opmærksomhed, er den, vort Billede idag viser, nemlig Bernardo-Kanalen. Her som overalt staa Afvisere eller store Pæle langs Væggene for at beskytte Husene mod Stød, ligesom Afvisere i andre Byers Gader mod Paa-kjøren af Vognene. Værten sees at staa i Gadedøren og tale med en Gondolmand, og længere borte i Gaden ligger en anden Gondol ventende paa sin Ladning. Husene ere 4 eller 5 Stokværk høje, er i gammeldags, storartet Stil, der tillige-

med de øvrige Omgivelser minde om Byens fordoms Storhed og endnu ikke udflettede Pragt og romantiske Skjønhed.

De sidste Begivenheder.

Det er lidet, man nuomstunder hører fra England, og det lidet er ikke godt. Engellismændene, som tidligere med saamegen Selvbehagelighed pleiede at udhæve det britiske Samfunds Orden og No og dets Borgeres Tilfredshed Modsetning til den revolutionære Gjæring og de idelige politiske Storme hos andre Folk, ville nuomstunder neppe føle sig synderlig oplagte til at gjenoptage dette Emne. Thi, saa stærke de end ere i alt Slags

Selvbedrag, hvor det gjælder en Sammenligning mellem dem og andre, kunne de dog ikke nægte, at Franskmændene og de øvrige Fjællandets Nationer i denne Tid ingenlunde have megen Grund til at misunde England dets huslige Hygge. John Bull har en bekymret Mine, og der vises sig stadig nye Tegne paa at der herfter alvorlige Sygdomme inde i hans tykke Krop.

Vi have oftere havt Anledning til at omtale den saakaldte Fenianisme, den fra de irske Amerikanere udgaaede revolutionære Bevægelse, hvis Viemed er at befri Irland fra det engelske Nag. Denne Bevægelse har i de sidste Par Aar været det brændende Spørgsmaal i England, og er det nu mere end nogensinde: naar man vel troede at være bleven færdig med den, er den brudt frem paanyt, paa andre Stæder og under andre Former. Ifjor fremtraadte den i Stikfelse af aaben Opstand; Fenierne strømmede over fra Amerika til Irland; de samlede sig i talrige væbnede Skarer og vakte stor Skæk hos Engellismændene, som jo ogsaa maatte være belavede paa det Værste af et saa længe og saa skammelig mishandlet Folk som det irske. Dette Opstandsforløb imidlertid yderst uheldigt af; Fenierne fandt ingenlunde den paaregnede Understøttelse hos Irlands Befolkning; deres Optreden og Udtalelser var af en saa voldsom Art, at de strakte de fleste fra sig; endog den fædte Geistlighed, — saa sendtlighedsindt den end efter sin hele Stilling maa være mod det engelske Herredømme, — fandt sig hængt til at bryde Staven over dem, og dermed var Opstandens Skjæbne afgjort. Det lykkedes de engelske Tropper i en Fart at afplutte og afvæbne Feniernes Skarer og de fleste af deres Fjærere bleve fangne. Der var nu en tidlang megen Glæde og Høveren hos det

Christiania.

Den 18 Januar 1868.

Da Unionskomiteen var traadt sammen i Varberg forrige Aars Sommer for at lægge sidste Haand paa Bærket, benyttede vi den givne Anledning til at udtale vor Formening, at Regjeringen burde lade Komiteens Forslag til den nye Foreningsakt besjendtgjøre ved Trykken, saa at Folket derved kunde faa Anledning til gennem Pressen at give sin Mening og Vilje tilkjennde, inden et endelig Forslag foretoges Folketsforsamlingen i begge Riger. Bort Dnkte i saa Henseende blev imødekommet, og saavel her i Landet som i Sverige blev Forslaget og de dertil hørende Forhandlinger forelagt Almenheden til Drøftelse. I et Tillæg til vort Blad gjengav vi det egentlige Forslag i sin Helhed og har senere tillige givet en kort Fremstilling af hvilke Forandringer det indeholdt. I Dverensstemmelse med den Dpmærksomhed, hvormed vi hidtil

beholdent om en saadan Sag, hvis Afgjørelse ligger hos Folket selv ikke alene i Kraft af vor Forfatning, men ogsaa i Kraft af den Tidsaand, der nu gjør sig gjældende over hele den oplyste Verden, og som selv Erobreren nu respekterer, naar han skal stiftet Land med den Dvervundne.

Men skal Folkets Meninger og Krav komme til sin fulde Ret, saa maa Drøftelsen nu snart tage sin Begyndelse, saafremt Regjeringen til kommende Storthing skal kunne fremsætte sit endelige Forslag med fornødent Hensyn til den oplyste Folkevilde. Det forekommer os at være vor uafviselig Pligt gennem vort Blad at give vore Læsere Materialier ihænde til at danne sig en velgrundet Mening om Sagen. Vi begynde idag med at offentliggjøre en længere Underfølgelse af Forslaget ved Hr. Abbotkat Dunker og skulle senere efterhaanden som Drøftelsen skrider fremad, meddele hvad vi finde tjenligt til Sagens videre Belysning. Vi skulle maaske senere udtale vor egen Mening om Forslaget og dets Antagelighed i dets nuværende Form.

engelske Publikum, men det viste sig snart, at Fenianismen, efter at være bleven bekjæmpet som aabenbar Dpstand, havde slaaet sig paa de indre Dele, ligesom Ebberen i et Saar, der fortidlig bliver lukket. Efter Nederlaget i Irland har Fenierne forlagt Skuepladsen for sin Virksomhed til England selv, og Resultaterne af denne Virksomhed er i den seneste Tid fremtraadt paa en yderst ubyggelig Maade. Fenianismen er bleven en Magt, som virker i Mørket og gjør det hele Samfund usikkert; den er som den „store Bøyggen“, den er allesteds og intetsteds, man kan ikke faa rigtig Tag i den og man kan ikke gaa udenom den heller. Der findes i England en stor Mængde Irøendere, især blandt de arbejdende Klasser; de holdes for dygtige og kraftige Arbejdere, men de ere tillige voldsomme og uregjerlige og ypperlige Redskaber i en Uroffters Haand. Blandt dem har Fenierhøvdingen knyttet talrige Forbindelser, og, idet de tillige have fundet Understøttelse hos den engelske Arbejdsbefolkning, som længe har befundet sig i en gjærende Bevægelse og hos hvem den sidste ufulsstændige Valgreform efterlod en bitter Skuffelse, er det lykkets dem formelig at undergrave Samfundet ved hemmelige Selskaber og Foreninger, som ere istand til at trodse alt Politit og som ikke vige tilbage for de værste Voldsbegjæringer. I Manchester overfaldt Fenierne en Politistyrke, for at befri to af sine Ledere, som vare paagrebne og nu skulde føres i Fængsel. Fangerne undkom virkelig; derimod lykkedes det Politiet at faa fat i de tre Hovedmænd for Dverfaldet. Disse dømmtes alle til Døden; men der opstod nu en voldsom Agitation for deres Benaadning, og Deltagerne i denne Agitation gav et mærkeligt Vidnesbyrd om sin Driftighed og den næsten lovbrøgte Tilstand, hvori Fenianismen har bragt England, idet flere af dem, som havde indfundet sig i Indenrigsministeriet med en Ansøgning for de Dødsdømte, i selve Indenrigsministerens Forsærelse afholdt et truende og skjændende Meeting med Bravoraab, Hylen, Hysen og Trampen. Regjeringen var dennegang ubønhørlig, og de tre Fenier bleve hængte; men Dødsdømmens Udførelse maatte sikkres ved de mest omfattende militære Foranstaltninger. Senere har Dverfald paa Politiet, Plyndringer af Vaabenmagaziner og Krudtmøller o. s. v. rundt omkring i England og Irland hørt til Dagens Orden, og endelig foregik i forrige Maaned i selve London en Udaad, som har vakt den største Forfærdelse og aabnet enddog den Svøvestes Dne for, hvilke Farer Fenianismen truer det engelske Samfund med, idet nemlig Fenierne, for at befri nogle Fanger, sprængte Murene om et Fængsel i Luften, ved hvilken Lejlighed omtrent halvhundrede Mennesker dræbtes eller saaredes. Den umiddelbare Virkning heraf var ogsaa, at der toges kraftigere Foranstaltninger til Sikkerhedens Dpretholdelse. I London meldte der sig 30 til 40,000 frivillige Konstabler til Politiets Hjælp; dette Eksempel efterfulgtes i de fleste større Steder, og de offentlige Indretninger, der især trues ved Fenierens hemmelige Anslag, bleve stillede under det omhyggeligste Tilsyn.

Den engelske Regjering synes ikke at have noget andet Valg, end at gaa frem mod den feniske Sammensvørgelse med ubønhørlig Strengbed; men hvad der gjør dette betænkeligt, er den nye Forbindelse, hvori Fenierne fremdeles staa med Amerika. Næsten alle feniske Fjere i England ere amerikaniserede Irøendere; i Amerika, hvor det rste Blod er saa stærkt udbredt, har man paa det ivrigste taget Parti for Irlands Uafhængighedsstræben, og Arrestationerne af amerikanske Borgere, som have været involverede i de feniske Uroligheder, har her vakt den største Forbitrelse. De tidligere fra Krigen mellem Syd- og Nordstaterne hidrørende Stridsspørgsmaal mellem England og Amerika henstaa fremdeles uafgjorte. Fra engelsk Side har man gjentagne Gange budt Haanden til Forlig; men Amerikanerne synes at ville holde Spørgsmaalene aabne for at benytte dem i sin Tid som Paastud til at vælte sig ind paa England. Om den Mand, som maaske har mest Udset til at blive Præsident Johnsons Eftermand, General Grant, antages det som sikkert, at han ikke har noget imod en Krig med England, og disse Fremtidsudsigter give Engelsenmændene saameget at tænke paa, at de neppe i den nærmeste Fremtid ville vise sig saa ivrige for Mazzinister og Garibaldiister som tidligere.

Bernarðo-Kanalen.

har fulgt Sagens Udsvikling, skulle vi fremdeles opfylde, hvad der efter vor Dpfatning er et Folkeblads Pligt ligeoverfor Almenheden. Vi skulle fremdeles oplyse vore Læsere om, hvad der i den norske og svenske Presse yttres om Forslagets Indhold og dets enkelte Bestemmelser; thi uden en saadan Begjærlighed mellem Folket og Pressen, hvorved Folkets Vilje og Krav kommer til almindelig Kundskab og bliver drøftet, arbejder man forgjæves paa at faa en i den oplyste Folkevilde grundfæstet ny Foreningsakt mellem de tvende Folk. Den delvise Omforming af de Vilkaar, hvorunder Norge og Sverige skal være forenet, er en saa vigtig Ting og i sin indvortes Kjerne en saadan Folkesag, at Tausbed ikke kan haade Sagen.

Hidtil er der imidlertid, saavidt vides, ikke fremkommet nogen egentlig Udtalelse angaaende selve Forslaget; hvad der af et Opteborgs Blad, samt i Aftenbladet og Smaaleenes Amtstidende er yttret, har alene angaaet den Mand, hvormed den endelige Drøftelse burde ske. Vi nære det Haab, at den No, Sindighed og Kjærlighed til det Sande og Rette, som vi med hine Blade anse for saa væsentlig for en frugtbringende Drøftelse af Forslagets enkelte Dele, virkelig skal blive et Særkende for alle Deltagere i Sagens Behandling fra først til sidst, hvorledes end den Slutning, der hver enkelt af os kommer til, monne blive. Men fremfor alt gjælder det at ytre sig klart og ufer-

Slags Skrifter med almindelig Interesse, og vi tro, at dette ogsaa fortjener at ske med nuværende Tidsskrift, hvis udenlandske Mønstre have vundet saa meget Bifald. (Kjøbenhavn. Philipsens Forlag).

Af Folkebladet Idun er udkommet første Aargang første Numer. Dets Plan har tidligere været besjendtgjort i vort Blad, saa den er Læserne bekendt. Indholdet af første Numer er ganske godbideligt og velvalgt, kun mæne vi, at Nyheder fra Inlandet er vel tynde af sig. (Expedition: Kristiania Torsbakgaden No. 12. Pris 18 ø Fjerdingaaret for et Numer ugentlig.)

— Af skandinaviske Blades Indhold i sidste Uge. Et stort almindeligt svensk Landbrugsfælempede (det tolvte) skal afholdes i Stockholm førstkommande 4de August og vedvarer i 5 Dage. 34 forskjellige Emner ere vedtagne til mundtlig Behandling under Mødet; desuden holdes Udsfilinger i 10 Klasser.

Malms Arbejderforening, der for Tiden bestaar af 1200 Medlemmer, fejrede sit første Møde med en høitidelig Julefest.

De svenske Byers Gjælv ved Laan udgjør fortiden 4,990,000 Spd., dersom de have benyttet sig af den givne

Paa Anmodning optages nedenstaaende Skrivelse: Fra Centralforeningen for Udbredelse af Legemsøvelse og Raabenbrug.

Centralforeningen agter i Sommerferien 1868, ligesom tidligere — i 1866 ved Aker og i 1867 ved Alabo Seminarier, — at foranstalte afholdt et 4 Ugers Instruktionskursus i Legemsøvelse og Exercitie for allerede ansatte Almuefolelærere, i hvilken Anledning bemærkes:

- 1) Det ansøgte Kursus vil blive afholdt i Bergen, antagelig i Tiden mellem 15 Juli og 15 August.
- 2) De udenfor Bergen boende Skolelærere erholder hver 8 Spd., som Bidrag til Bestridelsen af Udgifterne ved Opholdet i Byen, og en Rejsegodtgørelse, der gennemsnitlig er beregnet til 2 Spd. pr. Mand og som for de Hjerneboende ikke vil overstige 5 Spd. for Tour og Retour.
- 3) Da kun et Antal af omkring 60 Skolelærere kunne antages, vil de komme i fortrinlig Betragtning, ved hvis Stoler der enten allerede er indført eller af Skolekommissionen er besluttet i den nærmeste Fremtid at skulle indføres Gymnastik i en fast Undervisningsdag.
- 4) Ingen kan antages, der har saadan Legemsøvelse, at han enten hindres i at deltage i Undervisningen ved Instruktionskursuset eller i senere at lede Undervisningen ved sin Skole. Mænd af en højere Alder end 40 Aar, vilde alene undtagelsesvis kunne tilstedes Udgang.
- 5) Anmeldelser ledsagede af de fornødne Oplysninger og specielt med Erklæring fra vedkommende Skolekommission, samt med nøjsagtig Adresse, maa være indsendte til „Centralforeningen for Udbredelse af Legemsøvelse og Raabenbrug i Christiania“ inden 1ste Juni d. A., hvorefter Vedkommende, forsaavidt de kunne tilstedes Udgang, vilde blive direkte underrettede om Tiden, naar de have at fremgaae m. v.
- 6) Almuefolelærerforeningen i Bergen, der velvilligen har tilbudt sin Assistance, vil være behjælpelig med at tinge Logis for dem, som derom maatte henvende sig til dem.

Christiania, den 7de Januar 1868.
N. Kierulf. Peder C. Egeberg. J. Næser.
Ed. Erichsen. C. H. Norsted.
Chr. Tønder.

Norsk Folkeblads Expedition

er fra Nytaar af i Nedre Slots-gade No. 13, 2den Etage. Kontortid fra 9—1 og 4—7.

Huslærer.

En Seminarist af bedre Familie ønsker en Huslærerpost. Expeditionen opgiver Adresse.

Ledig Lærerpøst.

En Skolelærerpøst i Stamnes Hovedsogn i Alstahaug Præstegjeld paa Helgeland er ledig. Stolen holdes i 36 Uger aarlig i lejede Lokaler med Kosthold paa Skolestedet. Lønnen er 1 Spd. 90 Sk. pr. Uge. Den ansøttendes Lærer maa finde sig i, at Skoletiden bliver bestemt fra 32 til 40 Uger. Ansøgninger om denne Pøst indleveres til underrettede Sognepræst inden 6 Uger fra Dato.

Fegth.
Alstahaug Præstegaard pr. Sandnæsøen den 28de Decbr. 1867.

I Tolgens Præstegjeld ønskes en Almuefolelærerpøst besat snarest muligt. Læreren vil have at undervise i 2 Kredse 27 Uger aarlig, af hvilke 17 Uger i Fastskole og 10 Uger paa Dmgang. Lønnen er 1 1/2 Spd. for Ugen og Kosthold in natura. Med Posten er forenet Kirkefangerbestillingen ved Nærbuvalds Kapel, af hvilken kan paaregnes en aarlig Indtægt af omtrent 10 Spd. Andragender om Skolepøsten, stiledes til Hamar Stiftsdirektion, og om Kirkefangerbestillingen, stiledes til Hamar Bisshop, maa være indsendte til Tolgens Skolekommission inden 18de Febr. førstkommande.

Kirkefangerpøsten ved Nøens Annex i Vestre Skidre Præstegjeld i Valdres er ledig. Kirkefangerens Indtægter kunne anslaaes til 20 Spd. aarlig. Med Kirkefangerbestillingen er forenet en Skolelærerpøst. Undervisningstiden er 27 Uger aarlig. Lønnen 1 Spd. pr. Uge samt Opholdsgjældselse for Kosthold.

Ansøgninger om denne Pøst, stiledes til Hamars Stifts-direktion, indsendes inden 6 Uger fra Dato til Vestre Skidre Skolekommission.

Vestre Skidre Præstegaard den 6te Januar 1868.
G. Winsnæs.

Ved Ramsøes Almuefolele er en Lærerbefilling ledig fra 1ste August d. A. med den i Lov af 12te Juli 1848 bestemte Undervisningstid og en aarlig Løn af 162 Spd. Tre Maaneders Opsigelse forbeholdes. Ansøgninger om denne Befilling maa være indsendte til Ramsøes Skolekommission inden 6 Uger fra Dato.

Ramsøes Præstegaard, 2den Januar 1868.
Paa Skolekommissionens Vegne.
N. Alstrup.

En Underlærerpøst

ved Frederikshalds Almuefolele er ledig og kan tiltrædes strax. Løn 160 Spd. samt frit Hus eller ogsaa 20 Spd. aarlig. Andragender om denne Pøst stiles til nedre Borgsystels Provsti, og sendes til Underrettede, inden Udgangen af Februar.

Frederikshald, 8 Januar 1868. N. Friis. Sognepræst.

Amerikanske Strikkemaskiner,

hvorpaa kan udføres alle slags Strikkearbejder, anbefales af NB. Norsk Brugsanvisning tilstilles paa Forlangende.

F. E. Blichfeldt.

To Skolelærerpøster

ere ledige i Norums Sogn, Sognbalds Præstegjeld i Bergens Stift. Stolen holdes paa Dmgang med 24 Ugers Undervisningstid i hver Post, og er Lønnen 6 Ort pr. Skoleuge. Herberge og Kost in natura. De ansøttendes Lærere forpligtes til at finde sig i paatænkte Omreguleringer af Kredsene. Ansøgninger, ledsagede af de behøvrige Attester og stiledes til Bergens Stiftsdirektion, indsendes inden 6 Uger i betalte Breve til Sognbalds Skolekommission.

Sognadal den 7de Januar 1868. J. E. Smith.

Ledig Jordemoderbestilling.

Jordemoderbestillingen i Vestfossen i Efers Præstegjeld med Løn og Emolumenter ialt 46 Spd. aarlig, er nu ledig og kan søges i en Tid af 6 Uger fra Dato. Andragender maa indsendes hertil i betalte Breve. Bustersunds Amtmandsembede, 28 Decbr. 1867. Bredet.

Lensmands-Bestillingen i Næs Thinglag, Øvre-Romeriges Fogderi, er ledig. Efter en Dmgave fra den afdøde Lensmand over Indtægterne i Aarene 1863—1865 have disse, efter Fradrag af Udgifterne ved Bestillingens Bestyrelse, i Gjennemsnit udgjort 459 Spd. 78 Skill. Efter Dmgave for 1866 have Indtægterne udgjort 718 Spd. 79 Skill. og Udgifterne 514 Spd. 80 Skill. Ansøgninger om at komme i Betragtning ved Postens Besættelse kunne i framerede Breve indgives hertil inden 6 Uger fra idag. Akershus Amts-Rentor, Christiania den 9de Januar 1868. Johan Collet.

Christiania almindelige Brandforsikringsselskab med Grundfond 600,000 Species og Livsforsikringsselskabet Idun med Grundfond 100,000 Species

overtager Forsikringer til billige Præmier ved Henvendelse til Hovedkontoret, No. 5, Prindsens Gade, eller vedkommende Agent. Paa Landet kan flere Agenter paa Andragende antages. D. Kildal. O. M. Hauge. Ths. Job. Heftye. Joh. Schwensen. B. Dybwad. Jørgen Gjerdrum.

Jarlsberg Brandassurancesforening

antager flere Agenter og tegner Forsikringer paa Husebygninger i Landdistrikterne, i Almindelighed for 10 Skilling aarlig af hvert 100 Spd. Taksum. Forsikringer paa Løspore tegnes ogsaa til meget billige Præmier. Man behøvrer at henvende sig til Foreningens Agenter, eller til Direktionen gennem Hoff's Postaanbæreri.

SKANDIA

Brand- og Livsforsikringsselskab med Grundkapital: Femten Millioner Rd. Rmt. overtager Forsikringer i alle Landdistrikter til 30 — tredive — Skil. af hvert 100 Spd. pr. Aar. Man kan henvende sig til Hovedcontoret i Christiania eller Agenten i nærmeste By. N. P. Paulsen, Generalagent.

Brandforsikrings-Selskabet „NORDEN“

overtager Forsikringer i Landdistrikterne paa almindelige Landbonærings-Gjenstande til 1/4 pCt. eller 30 Skilling af 100 Spd. for Aaret; man henvende sig til Hovedcontoret i Christiania eller nærmeste Agent. Jacob Ihlen. H. F. Løkke. Olaf Olsen. M. Langaard. J. Birch. C. F. Gjerdrum, adm. Directeur.

Christiania—Qvebet.

I Lighed med de foregaaende Aar vil det hurtigsejende og i Passagerfarten vel bekendte Skib „Manila“, Kap. Thorvald Baarsrud, ogsaa til Foraaret omtrent i Midten af April Maaned afaa fra Christiania til Qvebet med Emigranter. Indskrivningen foregaaer og nærmere Underretning gives af B. Horn, Gran, Hadeland og hos mig D. N. Landberg, Autoriseret Emigrationsagent, Jordans nye Gaard lige mod Skippergaden. Christiania i Januar 1868.

Paa 2den Aarg. (1868) af „Kirkelig Tidende for kristeligt Vægføll“, redigeret af Seminarist J. Flotten og med et stort Ark 8vo, vil udkomme hjerteranden Uge i Thronhjelm, kan subscriberes paa alle Posthuse. Pris 60 Skill., Porto 10 Skill. pr. Aarg.; paa 9 betalte Expl. gives 1 frit. I Bladet vil bl. andet meddeles kirkelige Efterretninger og, med Bistand af en Theolog, Afhandlinger angaaende kirkelige Spørgsmaal.

Fra Christiania til Qvebet

afgaaer det første Klasses Fregatsskib *Spridderen*, 224 Kommercelæster, omkring 8de April 1868 med Passagerer, samt det velbekendte og metalforhuede Skib „Victoria“ 270 1/2 Kommercelæst, Kap. E. Zorgeren, vil ogsaa som sædvanlig omkring 15de April afaa med Passagerer til Qvebet, og vil i April flere Skibe af mig blive expederede til Amerika med Emigranter. Indskrivning af Passagerer og nærmere Oplysning meddeles i B. Jordans nye Gaard lige mod Skippergaden af D. N. Landberg, autoriseret Agent. Christiania i Januar 1868.

Til Amerika.

De i Emigrantfarten fordelagtig bekendte metalhuede og hurtigseilende første Klasses Skibe „Refondo“, „Chapman“, „Caroline“, „Olaf“ m. Fl. vil af os blive expederede fra Christiania til Qvebet med Passagerer i Løbet af April anst. „Refondo“, drægtig 481 Læster og med næsten 9 Fod høit Mellemdæk samt „Chapman“ og „Olaf“ ligger allerede til Skue paa Christiania Havn. Fragten er billig og de øvrige Betingelser favorable for Emigranter. Enhver nærmere Oplysning erholdes ved skriftlig eller mundtlig Henvendelse til

Blichfeldt, Knoph & Co., autoriserede Emigrationsagenter, Prindsensgade No. 3, Christiania.

Folkebladet Idun,

af hvis Nettoudbytte der skal dannes et Fond til Understøttelse af ualmindelig begavede Almuesbørn, er udkommet. 1ste No. indeholder „Gladelig Nytaar“, et Digt; „Julebrevene“, et Billede af Livet; „Grevens som Uhrmager“, en Fortælling; „Udlandet 1867“, politisk Overblik; „Jndlandet“; „Statistik“; „Noget af Hver“. Pris 18 Skill. Hjerdingaaret. Larssens Bogtrykkeri overfor Aftenbladets Expedition. Paategnede Subscriptionsplaner bedes tilbagesendte.

No. 3 af For Ungdommen indeholder: „6 og 66“ med Billede. „Befordringsmidler paa Madeira“ med Billede. „Langt inde i Urskoven“ de Hvides Kamp med Indianerne i Amerika. „Muldvatpen“.

For Fiskere.

De af Ole H. Hansson i Aarene 1864 og 1865 meddelte „Anvisninger for Fiskere“ ere atter at bekomme frit tilsendt med Posten, ved Indsendelse af 1 Spd. i betalt Brev til Underrettede, der har erhvervet Eneret til Udgivelse af bemeldte Anvisninger. Om saadant maatte ønskes, kan foreløbig Underretning erholdes gratis paa Forspørgsel i betalte Breve. Forsørgt henvises til: „Aftenbladet“ for 4de Marts, „Lørdags-Aftenblad“ for 2den April, 20de August og 3die September samt „Adressbladet“ for 27de August 1864. Even Hanssen i Ringsager.

Husbestyrerinde.

En Dame af sat Alder ønsker Ansættelse som Husbestyrerinde. Hun er vant til at omgaaes Børn og er flink i Søm m. B. Man henvende sig i Øvre Voldgade No. 14, 2den Etage.

Et for Handel bekymret beliggende Sted paa Landet med let Adkomst til Christiania eller Drammen og nogenlunde godt bebygget, ønskes lejet af en solid Mand her i Byen. Reflekterende vil behøvrer at nedlægge Bilsletter i Avis-expeditionen mærket „Handel“.

I Commission hos Underrettede er udkommen og faaes i alle Landets Boglaaber: **Filottetes**, Tragedie af Sofokles, metrisk oversat af A. M. S. Arctander, 30 f. Alb. Cammermeyer.

Hos Ed. B. Gjertsen i Bergen er indkommet, og erholdes i alle Boglaaber:

Smaakvæde av Henrik Krohn. 20 f., indb. 40 f.

Paa Underrettedes Forlag er udkommet: **De smaa Kvæde** eller den huslige Lyfkes Smaa-siender. Af Mrs. Harriet Beder Stowe. Oversat fra Engelsk ved E. L. Pris 40 f. heftet, 60 f. indb. Skien i Decbr. 1867. G. A. Ullberg.

Abonnementerne

aanmodes om at indsende Betalingen inden denne Maanedes Udgang. Reflekterende Betaling for 1867 maa indsendes strax om Forfendelsen skal vedblive.